

SZAKVÉLEMÉNY

Reigl Judit (Kapuvár, 1923 – Marcoussis, 2020) festőművész 4, azaz négy alkotásának értébecsléséhez, a MNB-Ingatlan Kft. (székhely: Budapest, 1054. Szabadság tér 9.) számára.

Ez a dokumentum 12 számozott oldalból áll.

I.

Reigl Judit helye a II. világháború utáni nemzetközi és magyar művészeti szcénában

Reigl Judit festőművész 1923-ban született Kapuváron. 1950-től 2020-ban bekövetkezett haláláig, Franciaországban élt és dolgozott. Festészete a szürrealizmus másodvirágzása alatt teljesedett ki, de piktúrája rövidesen az absztrakt expresszionizmus és az informel hatása alá került. Ekkor kezdett kísérletezni automatikus, geszturális, absztrakt, írásszerű jelekkel. Azon ritka alkotóink egyike, akit nemcsak Európa, hanem az Egyesült Államok művészeti közéleté is számon tart. Népszerűségének, megbecsülésének oka, hogy munkássága sajátos módon ötvözi az európai és amerikai absztrakció hagyományait. Az elmúlt évtizedekben a New York-i Museum of Modern Arts (MoMa), a Guggenheim Múzeum, a buffalói Albright-Knox Art Gallery, illetve a Museum of Fine Arts-Houston gyűjteményébe is bekerültek alkotásai. A New York-i Metropolitan korábban három festményt őrzött a művésztől, közülük egy – az 1956-os *Robbanás* című festménye – a New York-i iskola képviselőinek – Jackson Pollock, Mark Rothko és Robert Motherwell – művei mellett szerepel a múzeum állandó kiállításán. Az alkotó reputációjának emelkedését jelzi, hogy az utóbbi esztendőkből újabb hat képe került ugyancsak ebbe a gyűjteménybe. Mindeközben Európa neves kollekcióiból sem hiányoznak munkái. Nemcsak a párizsi Pompidou Központban, hanem többek között a londoni Tate Modern, a párizsi Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, illetve valamennyi nevesebb francia közgyűjteményében is fellelhetők alkotásai (lásd: 1 melléklet).

Magyarországon – részben politikai okok miatt – csak az 1990-es években figyeltek fel tevékenységére. Bár 1982-ben Reigl már szerepelt a *Tisztelet a szülőföldnek* című csoportos bemutatón, ismertségét a Múcsarnokban rendezett 2005-ös egyéni kiállítása alapozta meg. Idehaza azóta két nagyobb tárlatot rendeztek műveiből, 2010-ben a debreceni MODEM-ben, 2014-ben pedig a Ludwig Múzeumban. Mindeközben a budapesti Kálmán Maklár Fine Arts szerezte meg a művész képviseletét. A galéria egyéni tárlatokat rendez, vásárokon szerepelteti a művész munkáit a világ legkülönbözőbb pontjain, valamint dolgozik a festő képeinek jelentős múzeumi gyűjteménybe történő bejuttatásán is. Ennek következtében Reigl műkincsipari eredményei is kimagaslóak. Egy friss kimutatás szerint az élő magyar képzőművészek legdrágábban eladott tételének Top20-as listáján 18 alkotást a kapuvári születésű művésznő jegyez.¹ A festő azonban nem csupán a hazai műkereskedelem kulcsfigurája, a nemzetközi piactéren is jól csengő névnek számít. Alkotásai a nevesebb francia aukciósházak mellett, a Christie's és a Sotheby's kiemelt jelentőségű árverésein is megfordulnak.

II.

A felajánlott művek helye az életműben, valamint azok állapota

Reigl Judit (Kapuvár, 1923 – Marcoussis, 2020) festőművész 4 azaz négy, a MNB-Ingatlan Kft. (székhely: Budapest, 1054. Szabadság tér 9.) számára felajánlott alkotása (lásd: 2. melléklet), a művész életművének két fontos periódusához köthető. Az 1966-ban készült *A súlytalanság élménye*, valamint az 1968-os *Ember* az 1966 és 1972 közötti *Ember (Homme)* ciklus jellegzetes példái, míg az 1975-re datálható *Folyamat* és az 1984-es keltezésű *Hidrogén, Proton, Fém* című alkotások az életmű 1974 és 1985 közötti *Folyamat (Déroutement)* periódusának darabjai. A művész oeuvre-jében állandó párbeszédet folytatnak az ábrázoló, illetve a nem ábrázoló jellegű

¹ A magyar művészek aukciós piaca. Szerk.: Kollmann Szilvia, Budapest, mutargy.com, 2019. 38.

korszakok. A korai szürreális művek figurativitását a *Robbanás*-periódussal induló nonfiguratív széria követte, hogy aztán az 1960-as évek közepén az *Ember* sorozattal Reigl újra visszatérjen az ábrázoló jellegű festészetéhez. Ezt a drámai, erős érzelmi töltetet hordozó, expresszív időszakot váltja fel az 1970-es években született *Folyamat* sorozat, mely lényegesen szofisztikáltabb, meditatívabb, de a zeneiséghez fűződő kapcsolata okán mégis erős szálakkal kapcsolódik a korábbi időszakok műtárgyciklusaihoz.

II. a. Az *Ember (Homme)* periódus, 1966-1972

Reigl *Ember (Homme)* ciklusának közvetlen előzményét *A súlytalanság élménye* című sorozata jelentette, melyben a korábbi *Tömbírás* képek szabadon álló, dinamikus gesztusai fokozatosan keretek közé szorultak. Reigl kompozíciói ekkor lehatárolódtak, s zárt térbeli szerkezetű képein egyre több figuratív utalás jelent meg. Ez az ábrázolás-igény hívta életre az *Ember* ciklust, ahol a fehér, vörös, vagy épp sárga alapon megjelenített, fekete színnel felrajzolt testek képe ábrázoló jellegük ellenére is megőrzik az őket létrehozó gesztusok spontaneitását.

E művei a figuratív jellegű piktúra és a nonfiguratív gesztusfestészet kettősségét nem különbségként, hanem azonosságként jelenítik meg. A zömében nagyméretű alkotásokon, a közeli nézőpontból ábrázolt testek kontúrjain a gesztusérték *dominál*, a figurák csak a festménytől távolabb lépve válnak értelmezhetővé. Az alakok torzító, vagy fragmentum jellege ugyanakkor sokban hozzájárul ahhoz, hogy a figuraként történő felismerést késleltesse a művész. Reigl alkotásainak ez a sajátossága őrzi azt a performativitást, dinamikus gesztusértéket, mely korábban is jellemző volt festészetére: *A Ember* ciklus képeinek megőrzött és felfokozott ereje, drámája, anyagszerűsége, pasztózus festékezelése a test képzetének fizikai, vagy épp biológikus értelemben történő érzékelését segítik elő a nézőben. Eredendően absztrakt gesztusai, a klasszikus figuratív festészettel szemben, nem leírják vagy ábrázolják, sokkal inkább képviselik a testet.

A leggyakrabban diagonális, átlós tengelyre szerkesztett torzók az önmagára pillantó, saját testét fürkésző tekintet látószögét sugallják. Ez a különös beállítás a test kettős megítélését, az önkép szubjektív megtapasztalásának – a kompozíció által –, valamint a test külső tárgyi, objektív nézetének – a festmény által – a kettősségét hordozza. Ilyen értelemben Reigl *Ember* képei az önazonos szubjektum megkérdőjelezése is egyben, hangsúlyozva, hogy saját magunk felismerése részben a külső szemlélő nézőpontján keresztül történik meg.

II. b. A *Folyamat (Déroulement)* ciklus, 1974–1985

Ugyancsak az önkép, annak azonban egy teljesen más aspektusa lesz a tárgya a *Ember* ciklusa után születő periódus darabjainak is. Az 1970-es években készült művek alapvető inspirációját, illetve formai szerkezetét jóval szofisztikáltabb festői értékek, a ritmus és a struktúra hordozza, melyek alapját a zene extázist elősegítő élményei szolgáltatják. A *Folyamat* sorozat darabjainak születését a következőképpen foglalta össze a művész: „*Elindítom a rádiót, és zenét keresek, de nem az ösztönzés vagy az inspiráció céljából, hanem azért, hogy egy további küldő következményhez igazítsam mozdulataimat és gesztusaimat, s azonosuljak vele. Magam is elindulok, egy olajfestékbe mártott ecsettel minden lépéskor megérintem, nyomom követem, megsimogatom a vásznat. Vízszintesen és hullámszerűen haladva egyszerre vételezek és bocsájtok ki jeleket. A bal felső sarokból jobbra indulva először kinyújtózom, majd betöltöm a teret, egy görnyedtebb vagyok, és minden pillanatban a testem ritmusához igazítom a zene frekvenciáját és/vagy a zene frekvenciájához igazítom testem ritmusát. Ha a zene elhallgat, én is megállok; ha új darab kezdődik, megszakítás nélkül folytatom egészen addig,*

*míg a felirat megfejtést nyer, kitölti a rendelkezésre álló tér egészét*²

A *Folyamat* sorozat darabjait a dinamika, az eruptív erő és a mozgást megelőző meditációs állapot együttesen hozzák létre. A művész által leírt „rögtönzés”, „spontaneitás” azonban nagyon is megtervezett, átgondolt, mely egyrészt belső összpontosítást, másrészt az anyag és a technika tökéletes ismeretét, az eszközök birtoklását előfeltételezi. A művek szaggatott jelrendszere a vászon előtt elhúzott, a test egészének mozgását kísérő ecset, valamint a felület folyamatos kölcsönhatásának eredményeként születik. Reigl sajátos technikája által egy olyan „izgatott felület” jön létre, melynek ugyanolyan fontos komponense a művész belső világának mozgás által láthatóvá váló lüktetése, mint a festék spontán alakzataiban vászonra kerülő külvilág mintázata.

Reigl *Ember* és *Folyamat* ciklusában egy olyan összetett művészi kérdéskör bontakozik ki, mely nemcsak az életművön belül egyedülálló, hanem az absztrakt expresszionizmus horizontján is kivételes szereppel bír. A kései szürrealizmus hagyományát követve a gondolatiság, a képzelet és az érzélem immateriális komponensein túl, az ember elemi, testi, materiális viszonylatainak rendszerét is az alkotás folyamatává tette az alkotó. A művész ezzel a mozzanattal – még ha öntudatlanul is – az absztrakt expresszionizmus tengeren túli és európai iskoláit egyesítette. **Az *Ember* és a *Folyamat* sorozatban szervesen összekapcsolódik az európa informel, főként Henri Michaux, Antoni Tàpies, vagy George Mathieu által képviselt „meditatív” irányvonal, a Jackson Pollock, Robert Motherwell, Willem de Koonig és Franz Kline által képviselt, a testiséget és az anyagszerűséget is hangsúlyozó gesztusfestészetével.** Ez a mozzanat adja Reigl művészetének kivételes szerepét, s egyben az *Ember*, illetve a *Folyamat* ciklus megkülönböztetett művészettörténeti jelentőségét is.

A fenti stilisztikai szempontok figyelembevételével kijelenthető, hogy a 2. mellékletben található 4, azaz négy alkotás minden kétséget kizárólag Reigl Judit (Kapuvár, 1923 – Marcoussis, 2020) eredeti, sajátkezű alkotása, melyek a művész *Ember*, illetve *Folyamat* ciklusainak jellemző darabjai.

III. c. A felajánlott művek állapota

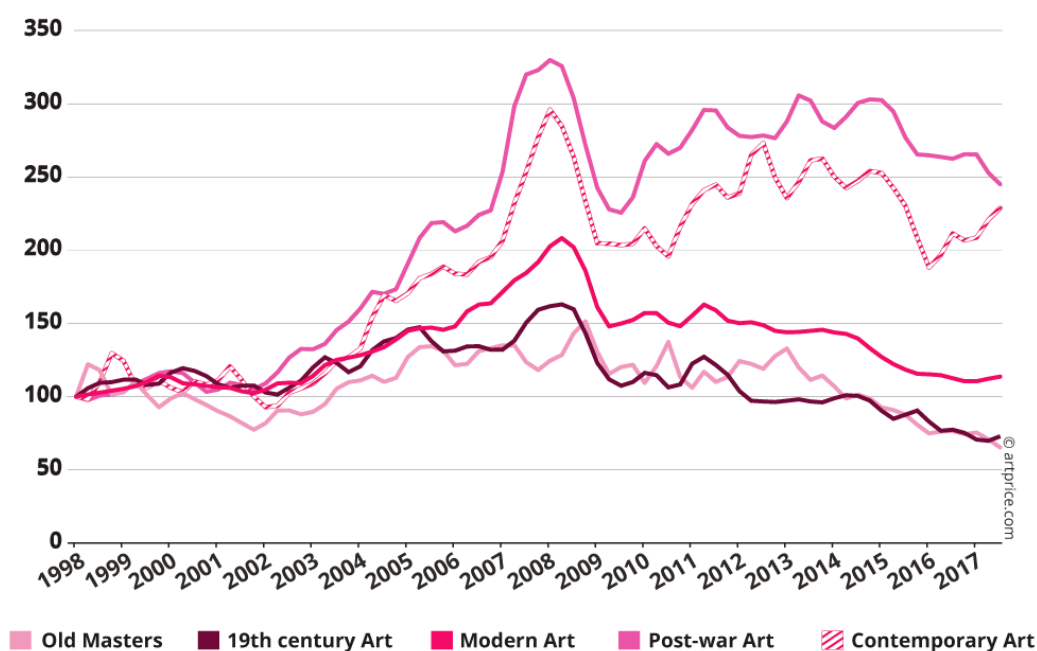
A fejjánlott négy mű közül kettőn, *A súlytalanság élménye* (1966) illetve az *Ember* (1968) című alkotásokon **hajtogatás nyomai fedezhetőek fel**, ami nem egyedi, hanem általános jelenség a Reigl-életműben. A festő kis méretű műtermének szűkös raktározási lehetőségei miatt kénytelen volt több alkotását is összehajtogatva tárolni. A megnövekedett szakmai és műkereskedelmi érdeklődés folytán később újra előkerülő vásznak a festő maga restaurálta, azonban a sok esetben több évtizedes javítások során a vászonra került utólagos retusálások mára helyenként elszíneződtek. **Ezek korrekciója mára aktuálissá vált.** Ugyancsak apróbb, elsősorban a kép bal felső sarkában látható javítások, retusfelületek fedezhetőek fel a *Hidrogén, Proton, Fém* (1984) című alkotáson, melynek utólagos javítása ugyancsak időszerű lenne. A kollekció negyedik darabja, a művész *Folyamat* (1975) című munkája korának megfelelő állapotú, restaurálását nem igényel.

² Reigl Judit elbeszélése 1976. decemberében, Közli: Art Press, 1977. március, magyarul: MArcelin Playnet: Reigl Judit Folyamat és történelem. In.: Reigl Judit Művek 1974-1988. Maklár Artworks, Budapest, 2009. 4.

III.

Általános piaci környezet

2002-ig az 1945 utáni európai és tengeren túli művészet műkereskedelmi helyzete közel azonos volt a régi mesterek, a 19. századi és a klasszikus modern művészet megítélésével. Ekkor indult be az a folyamat, mely a II. világháború és a kortárs művészet felértékelődését hozta. Az elmúlt évek elemzéseit látva ma már biztosan kijelenthető, hogy ez a tendencia nem tekinthető piaci manipulációnak, sem egyszerű „divathullámnak”. **A befektetési célú vásárlások terén az elmúlt 15 év nyilvános eredményei az úgynevezett post-war és kortárs művészet hegemoniáját mutatják. Az Artprice.com által készített, a 2017-es első félév trendmozgásait bemutató elemzése szerint ez a szegmens nagyjából háromszoros értéknövekedést mutat a 19. és 20. századi klasszikus modern alkotásokkal szemben.**

Forrás: Artprice.com

Bár a tavalyi évben némi visszaesést mutatott a globális műtárgypiac forgalma, a II. világháború utáni időszak továbbra is tartja korábbi népszerűségét. Amennyiben a piaci részesedés szempontjából nézzük a folyamatot, az összforgalom 52%-át tette ki a II. világháború utáni művészet, melyet 23%-kal követ a modern (főként 19. századi végi és a 20. század első felének alkotásai), míg a régi mesterek forgalma összesen 13%-ot tett ki a 2016-os évben.³ Ráadásul, míg az antik és a modern művészeti piacon árcsökkenés volt tapasztalható, addig a kortárs művészeti szegmensben mintegy 4%-kal emelkedtek az árak.⁴

³ Dr. Clare McAndrew: *The Art Market 2017*. Basel, UBS–Art Basel, 2017. Magyarul ismerteti: portfolio.hu <http://www.portfolio.hu/befektetes/mutargy/a-vilag-mutargypiac-a-2016-ban.247539.html>

⁴ TEFAF 2017 *Global Art Market Report*. Szerk.: Prof. Dr. Rachel A. J. Pownall, Maastricht, TEFAF, 2017. <http://1uyxqn3lzdsa2tytzy1asxmmmpt.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2017/03/TEFAF-Art-Market-Report-20173.pdf> Magyarul ismerteti: portfolio.hu

A 1945 utáni művészet népszerűsége több okra vezethető vissza. A műkincspiac befektetési célú vásárlásai szempontjából ez az időszak befolyásolható a legnagyobb mértékben, hisz itt még korántsem beszélhetünk kanonizált életművekről, iskolákról, tendenciákról és korszakokról, mint mondjuk a klasszikus modern, vagy éppen a 19. századi művészet esetében. E tekintetben a II. világháború utáni és kortárs művészet megítélése még formálható, alakítható, mely a piaci eredményekre is képes nagyobb „hatást” gyakorolni. Ez a napjaink művészetét jellemző sajátosság ugyanakkor kockázatokat is rejt magában, hisz egy életmű árfekvésének szinten tartása, növelése sokban függ az adott alkotó szereplésének gyakoriságán, nívós szakmai rendezvényeken – egyéni és csoportos kiállításokon, vásárokon – történő részvételein.

A 1945 utáni művészet népszerűségének azonban van egy másik oka is. Az elmúlt néhány évtizedben a vizuális kultúrát alapvetően befolyásoló folyamatok játszódtak le a nyugati társadalomban. A változások szociális és társadalmi vetületei a művészeti érték nivellálódására is erőteljes hatást gyakoroltak. Ennek következtében a 19. valamint a 20. század első felének kulturális és társadalmi erőterébe született alkotások, életművek mai megítélése is rengeteget változott. Ez nemcsak a nyugati-európai, vagy tengeren túli országokban, hanem – igaz 10-15 éves késéssel – de már hazánkban is jól megfigyelhető. Ezt a folyamatot a hazai aukciós eredmények is igazolják. Az olyan iskolák és irányzatok, mint a naturalizmus, a szecesszió, vagy éppen Grasham-kör, Czóbel Béla, Rippl-Rónai József finomabb hangolású, kontemplatív szemléletű művészete a gyűjtők fiatal generációja számára avítottá váltak. Helyettük az avantgárd erőteljesebb hangolású, a hagyományos művészeti műfajokat átértelmező életművek, alkotások ázsíója és értéke nőtt szembetűnő módon.

IV.

Reigl Judit alkotásai a hazai és a nemzetközi műkereskedelemben

IV.a. Elsődleges piaci szegmens

Az I. pontban körülírt nemzetközi és hazai szereplések következtében Reigl Judit életművének szakmai és műkereskedelmi ázsíója óriási mértékben javult az utóbbi két évtizedben. Azon túl, hogy a nemzetközi szcénában egyre komolyabb tematikus kiállításokon szerepelnek alkotásai, ezt a tendenciát az életmű hazai felfedezése is sokban befolyásolta.

Az 1990-es évekig Reigl nevét alig ismerték idehaza. A rendszerváltozást követően azonban a magyar művészettörténetírás, valamint a honi műkereskedelem egyre nagyobb erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a második világháborút követő külföldre távozott és letelepedett magyar alkotók életművét újra integrálja a hazai szcénába. Többek között Csernus Tibor, Hantaï Simon, Rozsda Endre vagy éppen Reigl alkotásai egyre nagyobb számban jelentek meg e folyamat következtében mind önálló és tematikus kiállítások, mind pedig egyéb műkereskedelmi események – vásárok, árverések – keretein belül Magyarországon. Mára Reigl neve nemcsak a nemzetközi kontextusban, hanem hazánkban is jólcsengő névvé vált, a második világháborút követő időszak képzőművészeti palettájának egyik húzónevévé lépett elő.

Ez a tény sokban köszönhető a művészt idehaza és nemzetközi téren egyaránt képviselő Kálmán

Maklár Fine Arts szakmai tevékenységének, amely nemcsak Magyarországon volt közreműködője a festő műcsarnoki, debreceni és Ludwig Múzeumbéli kiállításainak, hanem a nemzetközi műkereskedelemben is széles körben népszerűsítette tovább, illetve értékesítette Reigl alkotásait. A művész festményei ma komoly szakmai reputációval rendelkező vásárokon jelennek meg. Csak az elmúlt öt évben a brüsszeli ArtFairen, a párizsi ArtParison, a karlsruhei Art Karlsruhen, a Masterpiece Londonon, vagy éppen a barcelonai SWAB-on kerültek bemutatásra, illetve értékesítésre alkotásai.

IV.b. Másodlagos piac szegmens

A fenti tendenciának köszönhetően a másodlagos piaci szereplők körében is egyre erőteljesebb érdeklődés övezi Reigl műveit. A nemzetközi aukciós kínálatban a művész korábbi fokozatos és kiegyensúlyozott értéknövekedését némiképp növelte a művész halála, míg Magyarországon – ahol a 2000-es évek elején még alig méltatott második világháború utáni progresszív irányzatok népszerűsége mára jelentősen megugrott – Reigl festményeinek értéke is robbanásszerűen emelkedett meg az elmúlt évtizedben.

A *Homme* sorozatból legutóbb a Sotheby's Párizsban megrendezett 2019. június 5-i árverésén szerepel egy darab, melyért jutalékokkal együtt 125 000 eurót fizetett a mű vásárlója.⁵ A Reigl *Folyamat* ciklusában tartozó munkák közül az elmúlt években csak kisméretű darabok fordultak elő árveréseken.⁶ Méretüket tekintve ezek az alkotások a 20-tól 60 centiméteres tartományban helyezkednek el, ami leggyakrabban 8000-15000 eurós esztimációval párosult. A művész *Hidrogén, Proton, Fém, 1984.* című 100 x 100 centiméteres darabjának legközelebbi párhuzama, egy a Sotheby's 2017. november 14-i árverésén szerepeltetett mű, amely jutalékokkal együtt 12 500 fontért cserélt gazdát.⁷ A *súlytalanság élményéhez* (1966) hasonló darab viszont nem bukkant fel árverésen az utóbbi öt évben.

A nemzetközi másodlagos piac relatív alacsonyabb leütési árainak oka, hogy a nyugati aukciós szintéren jellemzően galériák vásárolnak. A magángyűjtők érdeklődése elhanyagolható. Ennek oka, hogy ez a kör előszeretettel veszi igényben a magángalériák plusz szolgáltatásait, amely kiterjed az eredetiség garanciájára, egyéb gyűjteménykezelési feladatok elvégzésére, illetve a művek szakmai menedzsmentjére is. Ez utóbbi magába foglalja a múzeumi és közgyűjteményi intézményekkel, valamint kurátori tevékenységet ellátó szakemberekkel történő kapcsolattartást, ami – értéknövelő módon – az adott művek jelentős közintézményekben megrendezésre kerülő egyéni, illetve tematikus kiállításokon történő szerepeltetését is elősegíti.

IV.c. műkereskedelmi árazási gyakorlat

A művész négy alkotása az életmű szempontjából két kiemelkedő periódushoz köthető. E ciklusokon belül **kettő darab közepesnek, kettő pedig kiemelkedő jelentőségűnek tekinthető.** A különbségtétel nem a minőség, hanem a méretek indokolják. A műveket létrehozó eljárás tekintetében és minőségében sincs jelentősebb eltérés a négy darab között. A minőség differenciálásának mérethez kötött szempontját inkább az a tény igazolja, hogy maga Reigl is elsősorban a nagyméretű vásznait preferálta egy-egy kiállítása megrendezése során. Ugyancsak a nagyobb alkotások kiemeltebb jelentőségét támasztja alá, hogy a művész festményeivel rendelkező országos közintézményeink

⁵ Homme (1967-1968) Sotheby's Paris, 05 Jun 2019 France - 240 x 210 cm € 100,000 - € 150,000;

⁶ A composition (1974) Soga, 22 Oct 2019 Slovakia - 27 x 35 cm € 10,000 - € 15,000; Déroulement (1974), Artcurial (S.V.V.), 16 Oct 2018 France - 33.5 x 46.5 cm € 8,000 - € 12,000; Virag Judit Galéria és aukciósház, 14 Oct 2017 - Déroulement (1975) € 9,750 - € 13,000

⁷ Untitled (1983) Sotheby's London, 14 Nov 2017 - 115 x 83.5 cm, € 11,235 - € 16,852;

mindegyike (Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria *Fuga két tételben*, 1980. ltsz.: 83.23.B; Ludwig Múzeum *Preludium /A fuga művészetéhez/, 1978) – is nagyméretű darabokat választott az akvizíció során.*

A Kálmán Maklár Fine Arts, a művész képviseletét ellátó galéria közlése szerint a felajánlott négy alkotás között szereplő két nagyméretű műhöz hasonló darabok szinte kizárólag magángalériákon keresztül cseréltek gazdát az elmúlt években. Az *Ember* (1968) című darabbal párhuzamba állítható festmények 350 000 és 400 000 euró, míg a *Folyamat* (1975) című alkotáshoz hasonló művek 280 000 és 350 000 eurós értéktartományban szerepeltek a nevesebb nemzetközi vásárokon. Ezek az árak egybecsengenek azzal a műkereskedelmi trenddel, miszerint a kiemelkedő jelentőségű művek piaci „beárazása” értékarányukat tekintve messze felülmúlják a közepes minőségű alkotások piaci megítélését. A folyamat következtében a komolyabb alkotások megszerzése ma már lényegesen nagyobb erőfeszítést igényel a gyűjtőktől, mint akár egy évtizeddel korábban. Ezt támasztja alá az a nemzetközi piaci mutató is, miszerint 2010-hez képest 2017-re 73%-kal nőtt az 1 millió dollár felett leütött alkotások száma, ami háromszor gyorsabb ütemű értéknövekedést jelent a felső árkategóriában, mint az alsó- és középtételeket képviselő művek területén.⁸

V.

Reigl jelentősebb alkotásai magyar köz- és magángyűjteményekben

Reigl festészete a művész korai párizsi letelepedése, valamint a rendszerváltozás előtti kultúrpolitika érdektelensége miatt ma alul reprezentált a hazai köz- és magángyűjteményekben. **Igaz ugyan, hogy a két országos intézmény – a Ludwig Múzeum (1db), a Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria (3 db) – már vásárlás, illetve ajándékozás útján rendelkezik művekkel az alkotótól, ez a mennyiség még messze nem reprezentálja méltó módon Reigl figurájának jelentőségét és festészetének minőségét.** Jellemző ugyanakkor, hogy a szelekció során a Ludwig Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria szakembereinek választása egyaránt a *Folyamat* periódus egy-egy reprezentatív darabjára esett. **Mindeközben a hazai magángyűjteményi állományban folyamatosan nő a Reigl-alkotások száma. Az elmúlt egy évtizedben, a magánvásárlások nyomán mintegy 50-60 mű került hazai kollekciókba.** Közülük több, már nyilvános eseményeken, főként a művész egyéni tárlatain, valamint különböző tematikus kiállításokon bemutatásra kerültek. A festő ennek a kedvező folyamatnak köszönhetően mára a hazai képzőművészeti szcénában állandó szereplőjévé vált.

VI.

Összegzés és értékbecslés

Reigl Judit (Kapuvár, 1923 – Marcoussis, 2020) festőművész 4, azaz négy, a MNB-Ingatlan Kft. (székhely: Budapest, 1054. Szabadság tér 9.) számára, a Kálmán Maklár Fine Arts (1055 Budapest, Falk Miksa u. 10.) által felajánlott alkotás **értékbecsléséhez az I., II., III., IV., valamint V. pontban körülírt kánonra, műtárgycsoportokra, piaci környezetre és közgyűjteményi sajátosságokra vonatkozó megállapítások mellett, az alábbi szempontokat kell még figyelembe venni:**

⁸ Lásd: TEFAF 2017 Global Art Market Report, i.h.

-A IV.c. pontban leírt, elszórt jellegű másodlagos piaci szereplések ellenére Reigl Judit munkáira az elsődleges piaci résztvevőknek számító galériák, ez esetben a Kálmán Maklár Fine Arts árképzése az iránymutató. Ennek oka, hogy Reigl – a tárgyalt két kiemelkedő jelentőségű képhez hasonló – jelentősebb alkotásai nem árveréseken, hanem a művészt képviselő, illetve értékesítő galériákon keresztül jutnak műkereskedelmi forgalomba. A Kálmán Maklár Fine Arts árpolitikájára ma a nyugati árszínvonal tartása a jellemző, mivel az egyre élénkebb nemzetközi érdeklődésnek köszönhetően jó százalékkal képesek értékesíteni külföldi vásárokon, illetve partnergalériákban a művész alkotásait.

-A nemzetközi műkereskedelemben is képviselt alkotók esetében figyelembe kell venni a forint napjainkban tapasztalható gyenge árfolyamát. Az hosszú időszakon keresztül a 300 és 330 forint között mozgó euró jelentősen elszakadt ettől az értéksávtól az elmúlt néhány hónapban. Jelenleg a 360–370 forint közötti értéktartományban található.

A MNB-Ingatlan Kft. (székhely: Budapest, 1054. Szabadság tér 9.) számára, a Kálmán Maklár Fine Arts által (székhely: 1055 Budapest Falk Miksa utca 10.) felajánlott 4, azaz négy Reigl Judit (Kapunvár, 1923 – Marcoussis, 2020) eredeti, minden kétséget kizárólag a művész saját kezű alkotását az I., a II., a III., IV., V., illetve a VI. pontban körülírt szempontok alapján, a 2. melléklet műleírásaiban meghatározott tartományokban, együttesen pedig a bruttó 310 000 000 Ft és a 345 000 000 Ft, azaz a háromszáztízmillió forintos és a háromszáznegyvenötmillió forintos értéksávban állapítom meg.

Budapest, 2020. 10. 25.

Kaszás Gergely
művészettörténész
Kaszás Gergely
művészettörténész
igazságügyi szakértő

**1. melléklet Reigl Judit (Kapuvár, 1923 – Marcoussis, 2020) festőművész alkotásai
közgyűjteményekben:**

- Guggenheim Museum, New-York, USA
- Tate Modern, London, Nagy-Britannia
- The Metropolitan Museum of Art, New-York, USA
- Museum of Modern Art, (MOMA), New-York, USA
- Albright-Knox Gallery, Buffalo, New York, USA
- Museum of Fine Arts, Huston, USA
- Musée national d'art moderne, Centre Georges Pompidou, Paris, Franciaország
- Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, Franciaország
- Musée de Grenoble, Grenoble, Franciaország
- Fonds national d'art contemporain (FNAC), Franciaország
- Musée de Brou, Bourg-en-Bresse, Franciaország
- Musée des Beaux-Arts, Caen, Franciaország
- Musée des Beaux-Arts, Dijon, Franciaország
- Musée d'Evreux, Franciaország
- Musée de Peinture et de Sculpture de Grenoble, Franciaország
- Musée Fabre, Montpellier, Franciaország
- Musée des Beaux-Arts, Franciaország
- Musée de Soissons, Franciaország
- Musée d'art moderne et d'art contemporain, Strasbourg, Franciaország
- Musée d'Art contemporain du Val-de-Marne, MACVAL, Vitry-sur-Seine, Franciaország
- Musée National des Beaux-Arts du Québec, Canada
- Musée d'Art Contemporain de Montréal, Canada
- Musée de Rimouski, Québec, Canada
- Ludwig Múzeum - Museum of Contemporary Arts, Budapest
- Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

2. Melléklet: Reigl Judit (Kapuvár, 1923 – Marcoussis, 2020) négy, azaz négy az MNB-Ingatlan Kft. (Székhely: 1054 Budapest, Szabadság tér 9.) számára felajánlott alkotása:

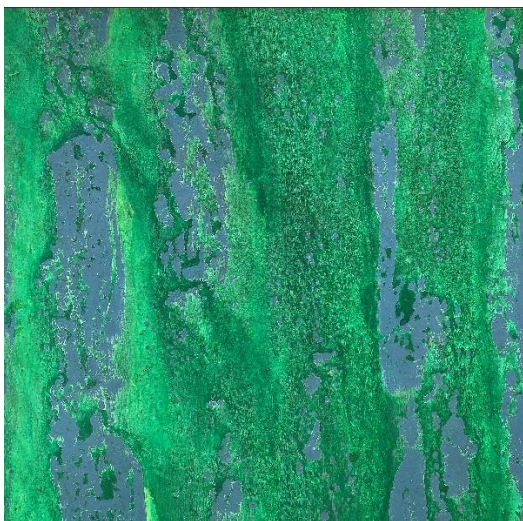
1. Reigl Judit (1923-2020): *A súlytalanság élménye*, 1966. olaj, vászon, 102 x 85 cm, jelzés nélkül
Értéke: 70 000 000 – 80 000 000 Ft

2. Reigl Judit (1923-2020): *Ember*, 1968. Olaj, vászon, 236 x 206 cm, jelzés nélkül
Reprodukálva:
-Judit Reigl – Volume 1. 1950–1974 Budapest, Maklár Artworks, 2010. p. 279.
Értéke: 120 000 000 – 130 000 000 Ft

3. Reigl Judit (1923-2020): *Folyamat*, 1975. vegyes technika, vászon, 195 x 200 cm, jelezve jobbra lent:
 J. Reigl 1980
 Reprodukálva:
 -Judit Reigl – Volume 2. 1974–2010. Budapest, Maklár Artworks, 2017. p. 64.
 Értéke: 100 000 000 – 110 000 000 Ft

4. Reigl Judit (1923-2020): *Hidrogén, Proton, Fém*, 1984. vegyes technika, vászon, 100 x 100 cm, jelzés
 nélkül
 Értéke: 20 000 000 – 25 000 000 Ft